

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Освітньо-професійна програма Економіка підприємства
Спеціальність 051 Економіка
Ступінь вищої освіти Магістр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри _____
д.е.н., професор Макаренко П. М.
03 грудня 2018 року

**МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА
РОБОТА**

на тему: **«Організаційно-інноваційні шляхи зниження собівартості
продукції галузі рослинництва» (на матеріалах ПП «Імені Калашника»
Полтавського району)**

виконала здобувач вищої освіти денної форми навчання

Потапенко Яна Олександрівна

Керівник магістерської дипломної роботи,
к. е. н., доцент

Дивнич О.Д.

Полтава – 2018 року

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Потапенко Яна Олександрівна

**Організаційно-інноваційні шляхи зниження собівартості продукції
галузі рослинництва (на матеріалах ПП «Імені Калашника»
Полтавського району)**

Освітньо-професійна програма Економіка підприємства
Спеціальність 051 Економіка
Ступінь вищої освіти Магістр

РЕФЕРАТ
магістерської дипломної роботи на здобуття кваліфікації – магістр економіки

Полтава – 2018 року

Магістерська дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (92 найменувань), 5 додатків. Магістерська дипломна робота містить 46 таблиць, 15 рисунків, викладена на 141 сторінці.

Основний зміст роботи

У першому розділі «Теоретико-методичні аспекти визначення собівартості продукції рослинництва» наведено критичне узагальнення теоретичних основ визначення витрат на виробництво та реалізацію продукції підприємств, а також методичні підходи щодо оцінки ефективності здійснення витрат.

У другому розділі «Оцінка досягнутого рівня собівартості продукції рослинництва у підприємстві» здійснено організаційно-економічну характеристику об'єкту дослідження, оцінку складу і структуру витрат на виробництво продукції рослинництва та діагностику досягнутого рівня ефективності здійснення виробничих витрат у рослинництві.

У третьому розділі «Організаційно-інноваційні напрями зниження собівартості продукції рослинництва» обґрунтовано пропозиції, що передбачають зниження витрат у підприємстві за рахунок впровадження інноваційних технологій у виробництво, оптимізації структури виробничих витрат, удосконалення ресурсного забезпечення та формування економічного механізму управління витратами.

Висновки

Зростання сільськогосподарського виробництва повинно забезпечуватися за рахунок підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів на основі запровадження новачій, які дають змогу знижувати витрати на виробництво й екологічне навантаження на довкілля, підвищувати конкурентоспроможність продукції.

Провівши оцінку досягнутого рівня собівартості продукції рослинництва у ПП «Імені Калашника» Полтавського району можна зробити наступні висновки.

1. Проведений АВС-аналіз показує, що у структурі собівартості продукції рослинництва за 2013 – 2017 рр. 79,4 % становлять інші операційні витрати, витрати на пальне і мастильні матеріали, оплата послуг і робіт, що виконані сторонніми організаціями, насіння та посадковий матеріал, витрати на оплату праці, мінеральні добрива. Статті витрат, що входять до групи В – запасні частини, будівельні матеріали для ремонту, амортизація займають 16,3 % і потребують поточного аналізу.

2. За досліджуваний період матеріаломісткість виробництва продукції рослинництва у підприємстві має тенденцію до збільшення, що обумовлено підвищенням вартості матеріально-технічних ресурсів, однак зарплатомісткість виробництва продукції рослинництва зросла суттєвіше за матеріаломісткість, що обумовлено збільшенням законодавчо гарантованої мінімальної заробітної плати.

3. Виробнича собівартість продукції рослинництва у ПП «Імені Калашника» за досліджуваний період в середньому зросла у 2-2,5 рази. Повна собівартість реалізації продукції рослинництва зростала нижчими темпами порівняно з виробничою собівартістю. Повна собівартість реалізації зернових та зернобобових зросла у 2,6 рази, у тому числі кукурудзи на зерно – у 2,7 рази, ярого ячменю – у 2,7 рази, озимої пшениці – на 99,2 %, гороху – на 88 %. За 2013 – 2017 рр. повна собівартість насіння соняшнику зросла у 2,5 рази і дорівнює 447,32 грн/ц, а собівартість бобів сої за 2014 – 2017 рр. зросла у 2 рази до 824,31 грн/ц. Повна собівартість ріпаку озимого зросла у 2,2 рази і становить 526,43 грн/ц.

4. На збільшення виробничої собівартості продукції рослинництва найбільше вплинули такі статті витрат як решта інших прямих та загальновиробничих витрат, витрати на оплату послуг і робіт сторонніх організацій, тоді як зменшується частка витрат як насіння та посадковий матеріал, мінеральні добрива, пальне і мастильні матеріали, амортизація необоротних активів.

5. Виробнича собівартість кукурудзи на зерно, озимого ячменю, насіння соняшнику, бобів сої та овочів відкритого ґрунту зростала за рахунок як збільшення виробничих витрат на 1 га посівної площі, так і зниження рівня урожайності, тоді як по таких культурах як ярий ячмінь, горох, овес, ріпак озимий спостерігалось збільшення урожайності.

6. Окупність виробничих витрат галузі рослинництва валовою продукцією (у постійних цінах 2010 р.) зменшилася на 56,3 % і дорівнює 0,39 грн., тоді як окупність за валовою продукцією у поточних цінах збільшилася на 54,5 % до 1,65 грн. Окупність виробничих витрат галузі за показниками чистого доходу та валового прибутку зросли у 2,3 та 4,4 рази відповідно, що свідчить про підвищення ефективності здійснення витрат у рослинництві та ефективність даної галузі. Високим рівнем окупності характеризується озимий та ярий ріпак і насіння соняшнику.

7. Рівень рентабельності галузі рослинництва у ПП «Імені Калашника» значно перевищує середній рівень по сільськогосподарських підприємствах України. Зокрема, її рівень за досліджуваний період збільшився на 73,1 в.п. і становить 109,9 %, що свідчить про високу ефективність галузі. Високий рівень рентабельності галузі рослинництва обумовлена збільшенням ефективності виробництва таких культур як озима пшениця, горох та ріпак. Так, рівень економічної ефективності виробництва озимої пшениці у 2017 р. порівняно з 2013 р. збільшився на 93,3 в.п. і становить 102,8 %, гороху – на 154,6 в.п. до 185 %, озимого ріпаку – на 72,5 в.п. до 90,1 %. При цьому рівень рентабельності виробництва ярого ячменю за досліджуваний період у підприємстві зменшився на 22,9 в.п. і становить 39,9 %, насіння соняшнику – на 10,9 в.п. до 83,4 %. На середньому рівні знаходиться ефективність виробництва кукурудзи на зерно та сої – 21,8 % та 31,4 % відповідно у 2017 р.

На основі проведених досліджень, нами запропоновані організаційно-інноваційні напрями зниження собівартості продукції рослинництва:

1. Технологія обробітку ґрунту Strip-till є альтернативою нульового

обробітку No-till, при якому обробляється тільки вузька смуга сівби (15-25 см), з утворенням невеликого гребеня. А близько двох третин поля залишається необробленим. При переході на інноваційну технологію значно скорочуються витрати на паливо-мастильні матеріали. При запровадженні Strip-till технології витрати зменшуються у 2,6 рази порівняно з існуючою технологією завдяки скороченню кількості агротехнологічних операцій та виключення найбільш енергоємної операції – оранки. Інноваційна технологія дозволяє знизити витрати на мінеральні і інші види добрив у 2,2 рази при вирощуванні кукурудзи на зерно. Зменшення витрат на добрива при смуговій технології порівняно з іншими ресурсозберігаючими технологіями є можливим за рахунок того, що вони вносяться безпосередньо у ґрунт в два шари на різну глибину, тим самим скорочується їх норма внесення. В той же час технологія Strip-till потребує збільшення витрат на насіннєвий матеріал на 16,7 %, та засоби захисту рослин – на 21,7 %.

Річна економія виробничих витрат при використанні інноваційної технології за рахунок скорочення кількості агротехнічних операцій дорівнює 1822,01 тис. грн., відповідно виробнича собівартість знизиться на 33,7 %. Додаткові витрати на інноваційну технологію за посівної площі кукурудзи на зерно 604 га окупиться в межах до 1 року, а приріст валового рівня рентабельності становить 20,5 %.

2. Оптимізувати структуру посівних площ. В результаті обробки даних отримано оптимальні площі під посів сільськогосподарських культур: площі під посів озимої пшениці 789 га, гречки 63 га, кукурудзи на зерно 694 га, озимого ячменю 189,29 га, ярого ячменю 221 га, гороху 252 га, вівса 95 га, соняшника 473 га, сої 189 га, озимого ріпаку 158 га та овочів відкритого ґрунту 31,83 га. тобто внаслідок оптимізації посівних площ сільськогосподарських культур виробнича собівартість зменшилась на 62,84 тис. грн.

3. Впроваджувати інновації на прикладі застосування безводного аміаку при вирощуванні сільськогосподарських культур підвищує ефективність використання азотних добрив. За рахунок нижчої ціни азоту в безводному аміаку, витрати на придбання азотних добрив зменшаться на 19,7 %, а витрати на внесення добрив – на 61,7 %. За рахунок економії витрат на придбання та внесення добрив, виробнича собівартість насіння соняшнику зменшується на 63,36 грн./ц, або 12,1 %. Відповідно валовий прибуток може збільшитися на 32,2 % і дорівнюватиме 1163,5 тис. грн, у тому числі на 1 ц – 360,21 грн. Рівень рентабельності виробництва насіння соняшнику з використанням препарату збільшиться на 21,6 в.п.

4. За рахунок впровадження нових районованих сортів урожайність сільськогосподарських культур збільшиться, що сприяє приросту валового прибутку від реалізації на суму 1885,5 тис. грн, а також зниженню виробничої собівартості: озимої пшениці – на 7,3 %, кукурудзи на зерно – на 12 %, ярого ячменю – на 9,5 %, гороху – на 10,3 %, соняшнику – на 8,0 %, сої – на 11,2 %, озимого ріпаку – на 8,7 %.

5. Системи паралельного водіння забезпечують економію добрив, засобів захисту рослин, насіння, та інших матеріальних затрат за рахунок зменшення

ширини смуги подвійної обробки. Використання навігаційної системи дозволяє підвищити інтенсивність використання сільськогосподарської техніки на 30 – 40 % за рахунок роботи у нічну зміну чи туман, поліпшує якість та оперативність виконання технологічних операцій. А також підвищує комфортність роботи водія, і, відповідно, знижує рівень його стомлюваності. Термін окупності систем паралельного водіння при обробітку 1000 га посівної площі становить 4 міс., а річний економічний ефект дорівнює 168869,18 грн.

Список публікацій здобувача

1. Потапенко Я. О. Особливості визначення собівартості продукції рослинництва / Я. О. Потапенко // Матеріали науково-практичної конференції за підсумками проходження здобувачами вищої освіти виробничих практик (28-29 березня 2018 р.). – Вип. 11. – Полтава: РВВ ПДАА, 2018. – С. 44 – 46.

2. Потапенко Я. О. Впровадження інноваційних технологій виробництва продукції рослинництва / Я. О. Потапенко // Матеріали науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих фахових практик за напрямками підготовки (спеціальностями) «Сучасний стан в перспективі вдосконалення практичної підготовки студентів економічного профілю». – Вип. 10. – Полтава: РВВ ПДАА, 2017. – С. 129 – 131.

3. Потапенко Я. О. Поняття та види собівартості продукції / Я. О. Потапенко // Матеріали студентської наукової конференції ПДАА (25-26 квітня 2018 р.). – Т. 1. – Полтава: РВВ ПДАА, 2018. – С. 140 – 141.

АНОТАЦІЯ

Потапенко Я. О. «Організаційно-інноваційні шляхи зниження собівартості продукції галузі рослинництва» (на матеріалах ПП «Імені Калашника» Полтавського району Полтавської області). – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Магістерська дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр за освітньо-професійною програмою Економіка підприємства спеціальності 051 Економіка. – Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

Досліджено теоретичні основи визначення витрат на виробництво та реалізацію продукції підприємств, а також методичні підходи щодо оцінки ефективності здійснення витрат, проведено діагностику досягнутого рівня ефективності здійснення виробничих витрат у рослинництві.

Обґрунтовано шляхи, що передбачають зниження витрат у підприємстві за рахунок впровадження інноваційних технологій у виробництво, оптимізації структури виробничих витрат, удосконалення ресурсного забезпечення та формування економічного механізму управління витратами.

Ключові слова: витрати, виробнича собівартість, повна собівартість, економічна ефективність, прибуток, рівень рентабельності.

АННОТАЦИЯ

Потапенко Я. А. «Организационно-инновационные пути снижения

себестоимости продукции отрасли растениеводства» (на примере ЧП «Имени Калашник» Полтавского района Полтавской области). – Квалификационная работа на правах рукописи.

Магистерская дипломная работа на соискание степени высшего образования магистр по образовательно-профессиональной программе Экономика предприятия специальности 051 Экономика. – Полтавская государственная аграрная академия, Полтава, 2018.

Исследованы теоретические основы определения затрат на производство и реализацию продукции предприятий, а также методические подходы к оценке эффективности осуществления расходов, проведена диагностика достигнутого уровня эффективности осуществления производственных затрат в растениеводстве.

Обоснованно пути, предусматривающие снижение расходов на предприятии за счет внедрения инновационных технологий в производство, оптимизации структуры производственных затрат, совершенствование ресурсного обеспечения и формирования экономического механизма управления затратами.

Ключевые слова: расходы, производственная себестоимость, полная себестоимость, экономическая эффективность, прибыль, уровень рентабельности.

ANNOTATION

Yana Potapenko. «Organizational-innovative ways to reduce the cost of production of the plant growing industry» (on the example of the PE «Name Kalashnik» of the Poltava district of the Poltava region). – Qualification work on the rights of the manuscript.

Master's degree work for higher education master's degree in Educational-professional program Business Economics Specialty 051 Economics. – Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

The theoretical foundations of determining the costs of production and sales of products of enterprises, as well as methodological approaches to assessing the effectiveness of the implementation of costs, diagnosed the achieved level of efficiency of the implementation of production costs in crop production.

It justifies ways of reducing costs at the enterprise through the introduction of innovative technologies in production, optimizing the structure of production costs, improving resource support and the formation of an economic mechanism for managing costs.

Keywords: expenses, production cost, total cost, economic efficiency, profit, level of profitability.